

- ¹⁴ Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ) / Н. Н. Ярмыш. – Х.: Право, 2003. – С. 137.
- ¹⁵ Абасов Г. Г. Спільність як об'єктивна та суб'єктивна ознака у співучасті: проблеми теорії та практики // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08agttt.pdf>
- ¹⁶ Єфремов С. О. Причинний зв'язок як об'єктивна ознака співучасті у злочині / С. О. Єфремов // Альманах кримінального права. – 2008. – Вип. I. – С. 225.
- ¹⁷ Шапченко С. Д. Співучасть у злочині: постатейний коментар до розділу VI Загальної частини Кримінального кодексу України / С. Д. Шапченко // Законодавства України. Науково-практичні коментарі. – 2003. – № 9. – С. 89.
- ¹⁸ Годунов И. В. Энциклопедия противодействия организованной преступности / И. В. Годунов. – М.: Наука, 2004. – С. 268.
- ¹⁹ Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація]. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 1008.
- ²⁰ Михайленко Д. Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара): дис... к-та юрид. наук: спец. 12.00.08. / Д. Г. Михайленко. – Одеса, 2009. – С. 168.
- ²¹ Нікіфоров В. Ю. Проблеми кваліфікації співучасників в організованій групі та злочинній організації // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08alsucz.pdf>
- ²² Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Ін Юре, 2003. – С. 711.
- ²³ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – К.: Дакор, 2008. – С. 904.

Резюме

У статті обґрунтовано, що кримінальна відповідальність за одержання хабара за попередньою змовою групою осіб повинна наставати за участь у такій групі кількох службових осіб. Кваліфікація за ч. 2 ст. 368 КК України повинна мати місце як у співвиконавстві, так і у формі співучасті з розподілом ролей.

Ключові слова: одержання хабара, попередня змова, співучасть, розподіл ролей.

Резюме

В статье обосновано, что уголовная ответственность за получение взятки по предварительному сговору группой лиц должна наступать за участие в такой группе нескольких должностных лиц. Квалификация по ч. 2 ст. 368 УК Украины должна иметь место как при соисполнительстве, так и в форме соучастия с распределением ролей.

Ключевые слова: получение взятки, предварительный сговор, соучастие, распределение ролей.

Summary

The article substantiates that criminal liability for accepting a bribe on preliminary arrangement by group of persons should advance for taking part in such a group of several officers. Qualification for Part 2 of Art. 368 of the Criminal Code of Ukraine should take place as in the co-doing, and in the form of complicity with the distribution of roles.

Key words: accepting a bribe, conspiracy, complicity, the distribution of roles.

Отримано 29.03.2011

М. В. КОРНІЄНКО

Максим Вікторович Корнієнко, кандидат юридичних наук, доцент Одеського державного університету внутрішніх справ

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАШОЇ ДЕРЖАВИ

Злочинність являє собою специфічну форму антигромадських явищ. Ціна злочинності величезна. Злочини заподіюють шкоду особистості, економіці, екології, громадському порядку, суспільній безпеці, державній владі та іншим об'єктам посягання. У ціну злочинності включають і величезні витрати суспільства, спрямовані на боротьбу з нею, відновлення справедливості, покарання винних та утримання останніх в ізоляції. Злочинність неповнолітніх є складовою частиною злочинності взагалі, але, у той же час, має свої специфічні особливості, що дозволяє розглядати її як самостійний об'єкт кримінологічного вивчення.

Аналіз статистичних даних МВС України свідчить про те, що у структурі злочинності неповнолітніх домінуюче місце належить групі злочинів проти власності – крадіжкам, грабежам, розбоям, шахрайствам, вимаганням. До 65 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів складають цю групу. Цей показник значно перевищує частку вказаних видів посягань у загальній структурі злочинів, що реєструються за лінією

карного розшуку. Щодо виявлених неповнолітніх осіб, які вчинили злочини, то їх питома вага за період 2005–2009 рр. становить 7,5 % (81 802 злочинів) від загальної кількості злочинів, які були вчинені на території України (1 085 617 злочинів). Найбільше зростання злочинності неповнолітніх спостерігається в 2005 р. – 22 767 (9,6 %) злочинів, далі до 2009 р. спостерігається зниження зростання злочинності до 12 956 (6,1 %) злочинів¹. Вказане зумовлює вивчення причин та умов, які сприяють вчиненню неповнолітніми злочинів, є однією з найважливіших проблем криминології, що, у свою чергу, зумовлює вибір мети даної статті.

Дослідженнями різних аспектів злочинності неповнолітніх займалися такі відомі радянські науковці, серед яких можна виокремити таких: Ю. М. Антонян, М. М. Бабаєв, В. Г. Болдирев, Ф. Г. Бурчак, А. І. Долгова, В. М. Дрьомін, І. П. Лановенко, Г. М. Міньковський, Я. М. Шевченко та інші. У нашій державі цією проблематикою займалися такі провідні науковці: Ю. А. Амбросімова, Ю. Б. Бахін, М. М. Биргеу, О. М. Джужа, Л. С. Дубчак, О. П. Закалюк, Т. Л. Кальченко, Я. М. Квітка, І. В. Козубоовська, О. Г. Колб, Т. М. Малкова, О. М. Павлик, С. Г. Поволоцька, О. С. Стеблінська, І. О. Топольська, В. І. Шакур та інші.

Вивчення причин девіантності серед неповнолітніх та молоді відбувалося в різні періоди розвитку нашого суспільства. Так, Г. М. Міньковський, ще у 1968 р. зазначав, що «... психологія підліткового та юнацького віку має суттєві особливості: нестача життєвого досвіду, спадковість, невміння правильно оцінювати окремі явища, емоційна збудливість, недостатній розвиток системи навичок соціального гальмування і ін.». До того ж до цих особливостей додається прагнення молодшої особи до самостійності, демонстрації сміливості, схильність ставити себе на місце авторитетних героїв фільмів тощо². Це твердження актуальне і тепер, і багато в чому зумовлює високий ризик виникнення й укорінення у молоді антигромадських поглядів та звичок, що цілком природно може спонукати до скоєння правопорушень.

Необхідно відзначити, що протягом 60–80-х років ХХ століття пояснювали схильність неповнолітніх до протиправної поведінки лише «вадами виховання у сім'ї». Причому таке пояснення було цілком доречним, оскільки на той час функціонувало чимало культурно-оздоровчих закладів, відповідних організацій, що займалися роботою з молоддю, проводилася ідеологічна та пропагандистська робота. Крім того, між соціальними організаціями і міліцією була належним чином налагоджена взаємодія. Більшість інспекторів міліції у справах неповнолітніх мали педагогічну освіту. Молодь активно залучали до «суспільно корисної праці», а також до членства у громадських формуваннях з охорони громадського порядку. Слід додати, що крім прорахунків у вихованні молоді, як причини протиправної поведінки, тоді ще вказували на їхню незайнятість навчанням чи «суспільно-корисною працею». Поширеною була практика відвідувань дільничним інспектором міліції за місцем проживання молодих осіб, яким виповнилося 18 років і які не працювали чи не навчалися³.

Українські криминологи виділяють ряд негативних обставин, що відіграють вирішальну роль у формуванні особи неповнолітніх, здатних у певній ситуації вчинити злочин.

О. М. Джужа вважає незадовільні умови виховання в сім'ї однією із причин формування у повнолітнього девіантної поведінки⁴. Сім'ї належить пріоритетне місце у процесі формування і розвитку особистості від моменту її народження і вона є одним з найстародавніших соціальних інститутів. Вона являється першим вихователем дитини і середовищем передачі духовного багатства, культурних традицій, формування ціннісних орієнтацій, практичних навичок і умінь, тому, безперечно, основну причину корисливо-насильницької злочинності слід шукати в особливостях сімейного оточення.

У сучасних умовах економічної кризи у нашій державі дедалі помітніше стає криза сім'ї як соціального інституту суспільства, шляхи виходу з якої поки що невідомі. Криза виявляється в тому, що сім'я дедалі гірше реалізує свої основні функції – організацію подружнього життя, народження і виховання (соціалізацію) дітей, відтворення населення і робочої сили. Матеріальне неблагополуччя сім'ї часто штовхає батьків до пошуків додаткового заробітку. Як наслідок, батьки значний час приділяють увагу роботі, що відображається як у виїздах на тривалий час до сусідніх регіонів і навіть країн так і постійному затриманні на роботі: батьки взагалі не приділяють уваги своїм дітям вдома або витрачають на це менше однієї години. Діти все частіше залишаються під наглядом бабусь, дідухів, інших родичів – осучаснена причина дитячої бездоглядності. Особливого масового характеру це явище набуло у прикордонних регіонах нашої держави. Вказане вже приносить свої негативні наслідки. Зменшення уваги та послаблення контролю з боку батьків відбуваються негативні зміни в поведінці дитини: пропуски занять без поважних причин, зниження рівня успішності у навчанні, агресивна та неспокійна поведінка, вживання алкоголю та наркотиків, тютюнопаління тощо. Результатом відсутності батьків є прояви девіантної (антисупільної) поведінки дітей та втягування дітей до злочинної діяльності. Одночасно відбуваються зміни в системі цінностей дітей, батьки яких перебувають на заробітках: школа стає питанням престижу, а не здобуття освіти.

Причиною того, що батьки дуже рідко проводять дозвілля разом з дітьми, є не лише брак вільного часу. Важливим компонентом реалізації виховного потенціалу сім'ї є *батьківський контроль і взаємини між дітьми та батьками*. Високий рівень поінформованості батьків щодо того, як дитина будує свої стосунки з друзями, хто належить до кола друзів, яким чином вони проводять спільний час, чим дитина займається після школи, де буває увечері, як витрачає гроші, з одного боку, свідчить про взаєморозуміння, з іншого – про батьківський контроль, мета якого – попередження небажаної поведінки, небажаних подій, неприємних «випадковостей».

Із збільшенням віку зменшується поінформованість батьків про те, що дитина робить після школи, про що яскраво підтверджує проведене опитування в рамках дисертаційного дослідження О. М. Семенишиним.

Ним встановлено, що серед учнів середніх шкіл кожний 10-й вказав, що мати ніколи не знає, де і що вони роблять у вільний час (після школи, увечері), та кожний 5-й – що батько не проінформований з цих питань⁵. Отже бачимо, який відсоток займають проблеми здорового способу життя і мають зважати на знання членів сім'ї щодо цих питань.

Наступним чинником злочинності неповнолітніх у сучасних умовах є негативний вплив у найближчому оточенні – побутовому, навчальному, виробничому з боку однолітків чи дорослих. Нестача спілкування, емоційна всюдозволеність, яку діти нерідко відчують у власних родинях, потреба у належності до референтної групи можуть бути частково компенсовані уважним доброзичливим ставленням педагогів. Шкільне середовище відіграє важливу роль у становленні особистості, задоволенні її духовних потреб⁶. Разом із тим важливо відзначити, що школа, на думку дітей, є тим місцем, де вони найчастіше зустрічаються з жорстоким ставленням та знущаннями (як з боку учнів старших класів та однокласників, так, дещо меншою мірою – вчителів).

Об'єктивні й суб'єктивні чинники, що викликали масовий відтік вчителів зі школи, одночасно спричинили зниження вимог до тих педагогів, які залишилися у школі. Мають місце непоодинокі випадки приниження гідності дітей вчителями. Нерідко конфіденційна інформація щодо проблем дитини та її сім'ї розголошується і стає предметом обговорення у класному колективі, серед батьків, що травмує психіку, погіршує моральний стан дитини. Засобом психологічного тиску в руках окремих педагогів стало оцінювання навчальних досягнень учнів. Нерідко 11–12 балів може отримати лише той учень, який займається з вчителем на додаткових (платних) заняттях.

Поширенню злочинності серед неповнолітніх сприяє відсутність цілеспрямованої профілактичної діяльності адміністрації навчального закладу. Педагогічні колективи не завжди проводять належну роботу з неповнолітніми, які потребують посиленої уваги, часто не можуть в силу певних причин дати правильне оцінення тим несприятливим симптомам, що спостерігаються у поведінці неповнолітніх, не намагаються прогнозувати, до чого вони можуть призвести, а якщо й вдаються до виховно-профілактичних заходів, то вони зазвичай запізнюються або ж їх вплив недостатньо інтенсивний.

Враховуючи ж те, що інституції, на які покладено обов'язок дбати про виховання підростаючого покоління, нині часто діють ізольовано, не одержують практично ніякої допомоги з боку громадськості, держави, суспільства, опинившись сам-на-сам із всіма труднощами процесу виховання, вони нерідко почувують себе безсилими перед виконанням складних завдань загальновиховного і профілактичного характеру⁷. Крім того, у теперішній час існує проблема недостатнього забезпечення позашкільних закладів сучасними програмами та методичними посібниками, централізовано не здійснюється їх друк та доставка, немає єдиного переліку програм за всіма напрямками позашкільної освіти. На практиці здебільшого керівники гуртків користуються власними програмами, які затверджуються місцевими органами освіти як авторські.

Однією з причин злочинності неповнолітніх є їх незайнятість та непрацевлаштованість після закінчення навчального закладу. Зазначимо, щодо традиційних чинників незайнятості неповнолітніх, коли сім'я або добре забезпечена, щоб утримувати неповнолітнього, або фактично втратила свій соціальний статус і не має змоги контролювати його поведінку, нині додалося безробіття молоді. Тривала відсутність занять у неповнолітніх, які залишили навчання, також зумовлює виникнення антигромадських поглядів та звичок. Щорічно тисячам випускників середніх шкіл і профучилищ не вдається працевлаштуватись, багато підприємств відмовляються брати на роботу підлітків, які не мають відповідного досвіду та відповідальності. Керівництво професійних училищ подекуди попереджає учнів, що роботою вони не забезпечуватимуться. Не можуть знайти постійної роботи і більшість «відсіяних» зі шкіл. Як результат – майже половина неповнолітніх злочинців ніде не вчилися і не працювали⁸. У той же час питома вага злочинів, вчинених працюючими неповнолітніми складає лише 1,8 % (1 473 злочинів)⁹.

Для підприємств, багато з яких перебуває у важкому економічному стані, основне завдання нині – вижити й зберегти кістяк кваліфікованих працівників. На жаль, неповнолітніх часто не беруть на роботу. І це незважаючи на те, що у ст. 7 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» наголошується: «Держава забезпечує працездатній молоді надання першого робочого місця на строк не менше двох років після завершення або припинення навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах...»¹⁰.

Залишається однією з негативних обставин, що відіграє не останню роль у формуванні особи неповнолітнього, підбурювання з боку дорослих злочинців. Злочинні угруповання неповнолітніх останнім часом змінюють орієнтацію з насильницької на корисливу й агресивно-корисливу. Відходять у минуле «ідеологічні» розборки, протистояння, набіги, «прикордонні» сутички, вся та боротьба, під час якої задовольнялися звірячі інстинкти. Ситуація швидко «перевиховує» делінквентів. За ті самі вбивства, насильства, погрози зараз можна бути кримінально покараним. І тут роль дорослих щодо втягнення підлітків у злочинну діяльність простежується особливо яскраво.

Колишні угруповання підлітків чисельністю до 100 осіб з певними ознаками розрізнення – черепами, металевими відзнаками тощо – втрачають сенс. Створюються мобільні групи з 10–20 осіб, які «працюють» під керівництвом дорослих, хоча здебільшого вони виявляють і власну ініціативу: охорона більш «авторитетних» злочинців, вимагання, знищення «на замовлення» торговельних наметів, участь у розбійних нападах, грабежах тощо. Як і раніше, ці групи мають дисципліновану, скуту страхом розправи організацію, законспіровані, створюють у разі потреби алібі, збирають для допомоги засудженим і їх сім'ям касу з грошей («общак») і навіть мають озброєння.

Підлітки, які не відчувають інтересу до себе в сім'ї та школі, тягнуться до неформальних угруповань, де проводять більшу частину дозвілля. У підлітковому віці людині властиве підвищене прагнення до спілкування з однолітками, що полегшує їй соціалізацію. Знайшовши для себе референтну групу, підліток дуже дорожить своїм становищем у ній. Крім того, майже половина школярів входять до таких маргинальних угруповань з метою розібратися зі своїм кривдником за допомогою сили або своїх друзів, адже міліцію така особа взагалі не сприймає як інститут, який може йому допомогти. Підтвердженням цьому є питома вага групової злочинності серед злочинів, вчинених неповнолітніми за період 2005–2009 рр., яка складає 46,5 % (38 332 злочинів з 81 802), а які раніше вчиняли злочини – 12,8 % (10 352 злочинів)¹¹.

У свою чергу, багато хиб спостерігається у роботі правоохоронних органів і судів у профілактиці злочинності неповнолітніх. Іноді безпідставний лібералізм, своєрідну «данину моді» виявляють судді, коли не беруть під варту під час провадження досудового слідства обвинувачуваних неповнолітніх, які вчинили тяжкі злочини, коли виносять невинуватого м'які вироки, якщо покарання не пов'язане з позбавленням волі, хоча це явно потрібно. Звичайно, треба обережно вирішувати питання про позбавлення волі неповнолітнього, проте окремі злочинці-підлітки виявляються так само небезпечними для суспільства, як і їх дорослі «колеги». Адже значною мірою всепрощенням породжується рецидивна злочинність неповнолітніх.

Недостатньо ефективно працюють у профілактичному плані окремі підрозділи кримінальної міліції у справах дітей (далі – КМСД), орієнтуючись здебільшого на розкриття вже вчинених злочинів. Іноді спостерігаються випадки небажання працівників КМСД утруднювати себе напруженою роботою, неактивності у виявленні підлітків, яких потрібно ставити на облік, невміння виконувати індивідуальну профілактичну роботу, її формалізм. Часто бракує необхідної взаємодії правоохоронних органів у цій сфері. Що до Служби у справах дітей, то її працівники нині не мають змоги більше часу приділяти профілактичній роботі: не вистачає кадрів та фінансування. Усе зазначене призводить до того, що неповнолітній правопорушник стверджується у своїй безкарності, вважає, що відповідати за нього має хто завгодно (батьки, вчителі), але не він особисто.

Досить часто неповнолітні правопорушники серед причин, які штовхнули їх на скоєння злочину, називають перегляд відповідних відеоматеріалів. Адже, на думку О. Бугери, існуючі у суспільстві соціальні норми, прагнення, потреби і громадська думка значною мірою формуються саме з допомогою засобів масової інформації¹². Телеекрани сучасного телебачення заповнили сцени насилля, безкарність злочинця, еротики тощо, що є однією з причин криміналізації молоді. Вказаним негативним тенденціям сприяє відсутність у сучасного підлітка позитивного героя з відповідними ідеалами для наслідування. Оскільки в нього ще не сформовані свої принципи поведінки, він переймає їх у більш «сильної» особистості, у тому числі, що пропагується з телеекрану, викликаючи деформацію духовного життя підростаючого покоління.

Окрім телебачення, комп'ютерних ігор на поведінку молодшої людини негативно впливає використання Інтернет-технологій, через які юнаки та дівчата (добровільно чи неупереджено) дізнаються про секс і сексуальність засобом доступу до порнографічних матеріалів. Також існують випадки потрапляння в сексуальне рабство через спілкування з особами, які пропонують знайомства, просять надіслати фотокартки, а потім використовуючи монтаж, розміщують їх на порносайтах¹³.

Крім того, останнім часом серед учнів та студентів стало популярним розповсюдження відео- та фото зображень з допомогою мобільного зв'язку із насильницьким та аморальним змістом: побиття однолітків, статеві акти, різноманітні форми приниження, так званого булінгу (англійською – *bullying*, від *bully* – хуліган, забіяка, грубіян, гвалтівник). Це поняття означає залякування, фізичний або психологічний терор стосовно особистості з боку групи дітей, молоді, спрямований на те, щоб викликати в неї страх і тим самим підкорити її собі. Використання мобільних телефонів, чатів, Інтернет сайтів як інструментів булінгу отримало назву «кібербулінг».

Неконтрольований доступ дітей до Інтернет ресурсів, що пропагують насильство, порнографію, жорстокість, інші асоціальні явища в закладах такого типу, негативно впливає на молоде покоління, розбещує несталу свідомість, призводить до ускладнення криминогенної ситуації в містах, незважаючи на потребу виховання у дітей і молоді належної моральності та духовності в умовах сьогодення.

Підводячи підсумки статті зазначимо, що основними причинами і умовами злочинів серед неповнолітніх на сьогоднішньому етапі є: відсутність батьківської уваги до виховання дітей у зв'язку з вимушеною необхідністю більше часу віддавати роботі (у т.ч. перебуваючи за кордоном), а не сім'ї; негативний вплив у найближчому оточенні – побутовому, навчальному, виробничому з боку однолітків чи дорослих; незайнятність та непрацевлаштованість неповнолітніх після закінчення навчального закладу; вади у роботі правоохоронних органів та соціальних служб держави; негативний вплив ЗМІ та неконтрольований доступ неповнолітніх до інтернет-технологій.

¹¹ Звітність про зареєстровані злочини і результати роботи. Форма № 1–А: затв. наказом МВС України від 16 січ. 2008 р. № 16 за погодженням з Держкомстатом України. – ДІТ МВС України. – К., 2006–2010.

¹² *Криминологія* [Текст] / Под общ. ред. В. Н. Кудрявцева. – Изд. 2-е. – М. : Юрид. литература, 1968. – С. 337.

¹³ Там само. – С. 338.

¹⁴ *Джужа О. М.* Криминологія [Текст] : навч. посіб. / О. М. Джужа, Ю. Ф. Іванов // Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К. : Палівода А. В., 2008. – 288 с.

⁵ Семенишин М. О. Запобігання міліцією корисливо-насильницьким злочинам неповнолітніх за участю громадськості : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / М. О. Семенишин. – К., 2010. – С. 97.

⁶ *Кашкар'єв Г. В.* Формування у майбутніх учителів професійної компетентності в роботі з учнями девіантної поведінки : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bdpu.org/scientific_published/conf...3/Kashkarev.doc

⁷ *Васильківська І.* Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/34/1318>

⁸ *Александров Ю. В.* Кримінологія [Текст] : курс лекцій / [Ю. В. Александров, А. П. Гель, Г. С. Семаков]. – К. : МАУП, 2002. – С. 172–174.

⁹ Звітність про зареєстровані злочини і результати роботи. Форма № 1–А: затв. наказом МВС України від 16 січня 2008 р. № 16 за погодженням з Держкомстатом України. – ДІТ МВС України. – К., 2006–2010.

¹⁰ Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Текст] : Закон України від 05 лютого 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 16 – Ст. 167.

¹¹ Звітність про зареєстровані злочини і результати роботи. Форма № 1–А: затв. наказом МВС України від 16 січня 2008 р. № 16 за погодженням з Держкомстатом України. – ДІТ МВС України. – К., 2006–2010.

¹² *Бугера О. І.* Роль засобів масової інформації як одного з чинників профілактики протиправної поведінки неповнолітніх [Текст] / О. І. Бугера // Право України. – 2005. – Вип. 4. – С. 92–95.

¹³ *Карпушевська Л. Р.* Інструктивно-методичний лист щодо запобігання негативному впливу інформаційно-комунікативних технологій на формування моральної свідомості учнівської та студентської молоді : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sites.zsu.zp.ua/liberal_edu/

Резюме

У статті визначаються основні причини та умови поширення злочинності серед неповнолітніх, які характерні на сучасному етапі розвитку нашої держави.

Ключові слова: Злочинність, неповнолітні, причини та умови злочинності.

Резюме

В статье определяются основные причины и условия распространения преступности среди несовершеннолетних, характерные на современном этапе развития нашего государства.

Ключевые слова: Преступность, несовершеннолетние, причины и условия преступности.

Summary

In the article the main reasons and conditions of spreading criminality among minor that typical on modern stage of our country's development are determined.

Key words: criminality, minor, reasons and conditions of criminality.

Отримано 10.02.2011

К. Б. МАРИСЮК

Костянтин Богданович Марисюк, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України

МАЙНОВІ ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УСРР 1922 р.

Перед історико-теоретичними дисциплінами у системі юридичних наук сьогодні постає важливе завдання з оновлення свого змісту, переорієнтації на дослідження державно-правової реальності під кутом загальноновизнаних взірців демократії, функціонування соціальної і правової систем, механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини.

Для цього теоретики та історики держави і права повинні критично переосмислити ті напрацювання, що були зроблені в попередній період, запропонувати нові підходи до розв'язання актуальних проблем та шляхи їх вирішення.

На розв'язання зазначених вище завдань й спрямована ця публікація, а точніше на переосмислення суті майнових покарань, передбачених у Кримінальному кодексі УСРР 1922 р.

Питаннями зазначеного періоду займалися доволі багато науковців, наприклад, Л. Багрій-Шахматов, Ю. Макаревич, П. Мішутін, З. Тадевосян та ін., однак вони акцентували свою увагу або на основних інститутах кримінального права того часу загалом, або на його окремих питаннях, приділяючи доволі мало уваги